

СУЧАСНА РЕГІОНАЛІСТИКА І КОНЦЕПТ «РЕГІОН»

Л. О. РАДІОНОВА канд. філософ. наук, доц., доц. кафедри філософії і політології

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

У кінці 1960–х рр. географом Р. Міншаллом були сформульовані два ключові питання у дослідженні регіону, обговорення яких продовжує бути актуальним й до теперішнього часу: Чи може регіон слугувати методом аналізу просторової організації? Чи є регіони реально існуючими спільностями? Протягом тривалого проміжку часу, дослідники були спантеличені проблемою визначення регіонів, й питання дефініцій були практично завжди первинними в проблемах позначення ліній округів регіонів.

Більшою мірою, складність вирішення цього питання пояснювалась постійним ускладненням самих регіонів, спаданням одних і стрімким зростанням інших. Достатньо вказати, що крах радянської імперії позначив, починаючи з 1990–х рр. стрімкий ріст регіонального самовизначення як ситуацію «розшивання» колишньої системи рамок і контекстів. У країнах Західної Європи регіональний протест проти режимів і політичних центрів набрав сили ще раніше – 1960–70–ті рр. Наприклад, у Франції цей рух за відновлення і збереження переваг регіонів прийняв вигляд політичної форми регіоналізму. Регіони склали опозицію державному централізму, вимоги регіоналістичних рухів прийняло форму більш-менш вираженого автономізму, у гіршому випадку – політичного сепаратизму. У Німеччині сильна федеративна державність зумовила провідну роль федеральних земель (регіонів). Іншим аналогічним представленням є ідея прав штатів, яка завзято зберіглася протягом всієї історії США

Прагнення осмислити ріст регіонів призвело до того, що поняття «регіон» стало надзвичайно затребуване в академічному дискурсе і обумовило появу в зарубіжних дослідженнях актуального напрямку – «новий регіоналізм», який обговорює майбутнє європейських країн. Згідно з оцінкою фінського географа А. Пассаї, «новий регіоналізм» – достатньо цікава концепція, бо вона об'єднує разом як регіони, які мають тривалу історію існування в європейському просторі і й в сприйнятті людей, так і регіонів, які були сформовані відносно нещодавно, у результаті посилення європейської бюрократії перед загрозою глобалізації. Якщо «традиційний» регіоналізм орієнтувався на вирішення функціональних задач в сфері економіки і безпеки, то «новий регіоналізм» включає в себе економічний, політичний, соціальний й культурний аспекти. За словами М. Фезерстоуна, у сучасній епосі є своєрідна ностальгія, запит на відновлення або винаходження регіональних культур, які можуть бути розцінені як засіб посилення втрачаємого «почуття локальності» в умовах глобалізації світової економіки, поширення медійної спільноти й культури споживання. Німецький дослідник К. Рот поряд з політичним регіоналізмом

використовує термін «символічний регіоналізм», який пов'язується ним з прагненням сучасних міських жителів повернутися до місць походження їхніх родичів й зі своєю ностальгією за «сільським» образом життя в умовах зростаючої урбанізації і глобалізації світу. У нових умовах периферійні регіони, згідно з Ротом, отримують друге народження, стаючи об'єктом ностальгії містян й одночасно предметом наукового вивчення. Поняття «регіоналізм» у такому контексті набуває, крім того, суб'єктивного виміру.

Згідно з думкою А. Харелла, сьогодні регіоналізм представляє собою «нестабільний і недетермінований процес співіснування багатьох логік», у якому відсутні кінцеві цілі. Регіони існують в умовах мобільного, глобалізуючого світу, який Кастельс більше двадцяти років назад визначив як «світ потоків», поступово замішуваних собою більш статичний й менш амбіційний «світ локальностей». Сьогодні відмічають зростаючий потік людей (іммігрантів, робітничих, біженців, туристів), технологій, фінансів, медійних образів, інформації, ідеологій й світоглядів. У цих умовах стає цікавим по-новому теоретизувати про те, що таке регіони, враховуючи їхню неймовірно різноманітність і життєву силу.

Інтерес, який зростає у науці до дослідженням регіону, зумовив той факт, що в теперішньому часі тематика досліджень, які торкаються регіона, широко варіюється від економічних питань до політичних проблем, від аспектів регіональної культури й ідентичності до ролі нових інституцій у регіональному розвитку.

Література:

1. Французские тетради: диалоги и переводы / Отв. ред. и перевод с франц. Е. И. Филипповой. М. : ФГНУ «Росинформагротех», 2008. 244 с.
2. Hurrison J. Re-reading the new regionalism: a sympathetic critique // *Space & Polity*. 2006. № 10. P. 21. 46.
3. Lombaerde P. de, Soderbaum F., etc. The problems of comparison in comparative regionalism / *Review of International Studies*. 2010, № 36. P. 731 – 753.
4. Roth K. What's in Region? Southern European regions between globalization, EU-integration and marginalization // *Ethnologia Balcanica*. 2007. Vol. 11. P. 17. 42.